

HUMANITIES

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2023.6.7>

PECYFIKA ASYMILACJI MORFOLOGICZNEJ I DERYWACYJNEJ ANGIELSKICH ZAPOŻYCZEŃ W JĘZYKU WŁOSKIM

Alla Bykova

*studentka studiów podyplomowych na wydziale filologii włoskiej i francuskiej oraz tłumaczeń
Kijowski Narodowy Uniwersytet Lingwistyczny (Kijów, Ukraina)*

ORCID ID: 0000-0001-9179-3824

all-italia@ukr.net

Adnotacja. W postanowieniach artykułu naukowego autor przeprowadza badanie osobliwości adaptacji morfologicznej angielskich zapożyczeń w języku włoskim, szczegółowo badając główne zasady wprowadzania obcego słowa w ramy struktury gramatycznej języka odbiorcy, które obejmują przypisanie kategoriowych znaków rodzaju, liczby, koniugacji, a także podstawienie afiksów w tych przypadkach, w których jest to możliwe.

Ponadto w artykule przedstawiono rozważania autora dotyczące wpływu funkcjonalności zapożyczeń na ich siłę derywacyjną, a także rozważono charakterystyczne modele słowotwórcze, według których anglicyzmy tworzą derywaty i uczestniczą w procesach powstawania neologizmów, w tym tzw. -zwane pseudoanglicyzmami – nowymi formacjami wykorzystującymi elementy morfologiczne języka angielskiego, które jednak nie mają w nim odpowiednika i są niezrozumiałe dla jego nośców.

Słowa kluczowe: anglicyzmy, adaptacja morfologiczna, adaptacja gramatyczna, derywacja, produktywność, pseudoanglicyzmy.

ASPECTS OF MORPHOLOGICAL AND DERIVATIONAL ASSIMILATION OF ENGLISH LOANWORDS IN ITALIAN LANGUAGE

Alla Bykova

*Postgraduate Student at the Department of Italian and French Philology and Translation
Kyiv National Linguistic University (Kyiv, Ukraine)*

ORCID ID: 0000-0001-9179-3824

all-italia@ukr.net

Abstract. In the article, the author conducts a study of the peculiarities of morphological adaptation of English borrowings in the Italian language, examining in detail the main rules of introducing a foreign word into the framework of the grammatical structure of the recipient language, including the assignment of categorical features of gender, number, conjugation, as well as affixal substitution where possible.

In addition, the article presents the author's considerations regarding the influence of the functionality of borrowings on their derivational power. Except this the main word-formation models according to which anglicisms form derivatives and participate in the processes of neologisms formation were also considered. Among them there are pseudo-anglicisms – new formations which combine morphological elements of the English language, but which have no analogues in it and are incomprehensible to native speakers.

Key words: the anglicisms, the morphological adaptation, the grammatical adaptation, the derivation, the productivity, the pseudo-anglicisms.

ОСОБЛИВОСТІ МОРФОЛОГІЧНОЇ ТА ДЕРИВАЦІЙНОЇ АСИМІЛЯЦІЇ АНГЛІЙСЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В ІТАЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Алла Бикова

*аспірант кафедри італійської та французької філології та перекладу
Київського національного лінгвістичного університету (Київ, Україна)*

ORCID ID: 0000-0001-9179-3824

all-italia@ukr.net

Анотація. У положеннях наукової статті автор проводить дослідження особливостей морфологічної адаптації англійських запозичень в італійській мові, детально розглядаючи на прикладах основні правила введення іноземного слова у рамки граматичної структури мови-реципієнта, що включають у себе присвоєння категоріальних ознак роду, числа, дієвідміни, а також афіксальну субституцію у тих випадках, де це є можливим.

Крім того, у статті представлені міркування автора щодо впливу функціональності запозичень на їх дериваційну силу, а також розглянуті характерні словотвірні моделі, за якими англiцизми утворюють деривати і беруть участь у процесах формування неологізмів, включаючи так звані псевдоанглiцизми – новоутворення із використанням морфологічних елементів англiської мови, але які не мають в ній аналогів і є незрозумілими для її носіїв.

Ключові слова: англiцизми, морфологічна адаптація, граматична адаптація, деривація, продуктивність, псевдоанглiцизми.

Вступ. Освоєння мовою-реципієнтом іншомовної лексики та адаптація запозичень у новому мовному середовищі – це процеси, що відбуваються одночасно. Ці явища вивчалися багатьма вітчизняними та зарубіжними лінгвістами: Й. Айдуковичем, І. Кляйном, Л. Гілбером, У. Вайнрайхом, Дж. Ямартіно, Дж. Л. Беккарія, М. Дардано, А. Дзопетті, Ю. О. Жлуктенком, Л. М. Архипенко, В. П. Сімонок, В. О. Рубан та ін.. Однак питання про сутність адаптації, її етапи та умови, необхідні для того, аби іншомовне слово вважалося повністю освоєним мовою, в сучасній лінгвістиці залишається відкритим.

Метою статті є пошук закономірностей асимілятивного процесу, який проходять англiцизми після потрапляння в італійську мову, а також дослідження їх подальшої взаємодії із морфемами італійської мови.

Постановка завдання. З огляду на мету розвідки ставимо перед собою такі завдання:

- визначити основні принципи граматичного оформлення англiцизмів в італійській мові;
- встановити типи змін у морфологічній структурі запозиченого слова;
- розглянути механізми утворення дериватів за участі морфем англiської мови.

Матеріали і методи дослідження. Під час проведення дослідження ми користувалися такими методами: аналіз та синтез наукової літератури із відповідної теми; спостереження та опис конкретних прикладів адаптації запозичень; словотвірний аналіз вилученого корпусу слів для створення типології псевдоанглiцизмів за способами творення.

Результати дослідження. Англiські запозичення у процесі адаптації в системі італійської мови окрім фонетико-графічних трансформацій зазнають змін також і на рівні морфологічних показників. Дані лексеми при входженні до мови-реципієнта вступають у граматичні відношення із автохтонною лексикою, і це є основною умовою успіху їх подальшої асиміляції. Якщо такої взаємодії не відбувається, то запозичення рано чи пізно буде відторгнуте як чужорідний елемент, якому не знайшлося місця у складній лексичній системі мови, що приймає.

Сербський лінгвіст І. Кляйн, що досліджував поведінку англiцизмів у італійській мові, виділяв три типи морфологічної адаптації: функціональну, формальну і деривативну (Klajn, 1972: 58–88).

Функціональна адаптація – це коли запозиченому слову присвоюються відповідні граматичні категорії і визначається його належність до певної частини мови. Відомо, що переважна більшість запозичень – іменники, тому для їх успішного функціонування у мові-реципієнті необхідно визначити рід та число.

Англо-американська лексика помітно відрізняється від італійської своїми кінцевими формантами, крім того у неї відсутня граматична категорія роду, тому виникає проблема екстралінгвістичного визначення родової приналежності запозиченого іменника для присвоєння йому відповідного артикля.

На думку Г. Корбет існує три основних правила для присвоєння категорії роду іменнику:

- 1) за семантичними особливостями,
- 2) за формально-фонологічними особливостями,
- 3) за формально-морфологічними особливостями (Corbet, 2003: 71).

Італійська дослідниця А. Торнтон вважає, що присвоєння категорії роду іменнику входить до комунікативної компетенції носіїв мови і реалізується у ситуаціях, коли мовець вперше стикається із запозиченням чи неологізмом і для його граматичного узгодження мусить визначитись із тим, до якого роду його віднести, зважаючи на зміст та форму даного слова (Thornton, 2003: 4). В італійській мові інформація, яку несе в собі рід іменника, керує вибором артиклів, займенників, прикметникових та дісприкметникових флексій, що мають відношення до даного іменника.

А. Торнтон зауважує, що незважаючи на те, що більшості іменників присвоюється категорія роду з огляду на його фонологічні особливості, залишається значна частина слів, для якої фонетичне звучання не є вирішальним фактором і вони отримують складову родової приналежності за правилами семантики. Більш того, у сумнівних випадках, коли формальний підхід вступає у конфлікт із семантичним, перевага надається останньому (Thornton, 2003: 5).

Можна виділити такі основні принципи визначення роду запозичених іменників:

- за родом слова-референта (*cow-boy* – чол., *hostess* – жін.);
- за родом гіпероніма запозиченого іменника в італійській мові (*la jeep*, *la spider*, *la citycar* – жін., як і їх гіперонім *l'automobile*);
- за омонімічною схожістю з відповідними італійськими суфіксами: англiські *-ity*, *-ance*, *-tion* ідентичні італійським *-ità*, *-anza*, *-zione*, які є показниками жіночого роду (*l'autorità* – *l'autorità*, *l'escalation* – *l'escalazione*);
- закінчення *-a* в італійській вказує на жіночий рід, тому часто запозичення, що закінчуються на *-a*, набувають жіночого роду (*la bistecca*, *la sterlina*, *la giungla*);
- за родом італійського синоніма, з яким асоціюється запозичення (*la City* – *la città*, *la star* – *la stella*);
- суфікс *-ing* є характерною рисою чоловічого роду у запозичених словах (*il key bumping*, *il web washing*);
- в інших сумнівних випадках іменнику присвоюється чоловічий рід, як більш стилістично нейтральний.

Проте дані правила не є абсолютними, тому інколи присвоєння категорії роду продиктоване іншими факторами.

Цікавим є випадок із запозиченнями, що закінчуються на *-i*. Традиційно в італійській мові іменники із закінченням на *-i* жіночого роду, оскільки практично всі вони є запозиченнями із грецької мови (*l(a) artrosi, l(a) ascisi, la crisi, la parafrasi*). Можна було б зробити висновок, що є певне узагальнююче правило, за яким усім іменникам, що закінчуються на *-i*, присвоюється жіночий рід. Але дослідження запозичень, що проникли в італійську за останні десятиліття, показують, що переважна більшість слів із закінченням на *-i* набувають чоловічого роду (*il bikini, il safari, l'hobby, il derby, il taxi*). Навіть ті з них, що спочатку увійшли в італійську мову в жіночому роді (*la propoli*), тепер мають тенденцію вживатися у чоловічому (*il propoli*). З цього можна зробити висновок, що навіть традиції, що склалися у віках, не завжди впливають на мовну компетенцію носіїв мови, які єдині є її творцями.

На етапі входження рід запозиченого іменника може коливатись, і визначити його остаточно не можливо навіть за допомогою словника, оскільки на цьому етапі слово ще не зареєстроване в жодному словнику. Так, спочатку слово *il film* вживалось у жіночому роді *la film* (по аналогії із *la pellicola*), також *il radar* спершу говорилося *la radar* (аналогічно слову *la radio*); жіночого роду було і слово *la pigiama* (за логікою через закінчення *-a*), але згодом стало *il pigiama*. Досі невизначеним є також рід слів *fitness, form, slide* тощо. Дослідження вживання цих слів у Інтернет просторі у сполученні із означеними артиклями жіночого і чоловічого роду дає результати в обох випадках, наприклад:

a) *I dati raccolti forniscono informazioni utili sulla fitness dei giovani in Europa* (FitBack).

b) *Matrix è uno dei marchi più noti e affidabili del settore, apprezzato da amanti del fitness, proprietari di centri fitness, personal trainer e personale di assistenza* (Matrix).

Можливі коливання роду характерні не лише для нововведених слів, але й для тих, які вже укорінилися в мові. Яскравим прикладом є слово *Internet*, якому за аналогією із *default* було присвоєно чоловічий рід, але присутність у ньому частки *-net* у значенні «мережа» викликає у італійців асоціативний зв'язок зі словом жіночого роду *la rete*, тому інколи зустрічається його вживання саме у жіночому роді.

Так само і слово *showroom*, укорінений англіцизм, не є стабільним у плані роду. Це доволі цікавий випадок, тому що складова *room* в італійській мові може перекладатись декількома варіантами – “*camera*”, “*stanza*”, “*sala*” – всі жіночого роду. Але у італійських словниках зареєстровано цілий ряд складених слів із цим елементом і всі вони переважно чоловічого роду. Можливо на це вплинуло комплексне значення кожного словосполучення, що асоціюється із відповідними поняттями чоловічого роду в італійській мові. Так, *living room* перекладається як “*il soggiorno*”, *dining room* – як “*la sala da pranzo*” або “*il soggiorno*”, *grill room* – як “*il ristorante*”, *sitting room* – “*il salotto*”, і нарешті для *showroom* скоріше за все переважило значення “*lo spazio espositivo*”.

Крім категорії роду запозиченням-іменникам присвоюється ще й категорія числа. Повністю асимільовані запозичення утворюють форму множини аналогічно італійським словам (*la bistecca – le bistecche, la banca – le banche*). Якщо ж мова йде про неадаптовані англіцизми, які закінчуються на приголосну, то переважно в множині вони залишаються незмінними, особливо якщо це освоені і часто вживані запозичення (*lo sport – gli sport, il bar – i bar, il film – i film, il computer – i computer*). Але якщо слово сприймається як іноземне, ще не увійшло до широкого вжитку, то скоріш за все форму множини воно утворить за моделлю англійської мови (*le counties, i boroughs, gli opinion makers, gli anchormen*). Пересічному мовцю інколи важко визначити ступінь адаптованості запозичення та частоту його вживання, тому у виборі форми множини часто зустрічаються варіанти обох типів (*i floppy disc / i floppy discs; i word processor / i word processors*).

У процесі запозичення спостерігається ще й таке цікаве явище як перехід слова із однієї частини мови в іншу. Наприклад, англійські прикметники *big* та *optional* в італійській мові вживаються здебільшого як іменники (*i big della scienza, gli optional del mio computer*). Англійське дієслово *to relax* в італійській стає іменником *il relax*; *thrilling* вжито в ролі іменника зустрічається набагато частіше, ніж правильна форма *thriller*; іменник *snob* функціонує здебільшого як прикметник (*i gusti snob*). Проте, як показують дослідження, англійські іменники ніколи не стають справжніми прикметниками в італійській мові, хоч і широко вживаються в атрибутивній функції (*volo charter, musica jazz, deodorante spray*).

Формальна морфологічна адаптація за І. Кляйном – це зміна структури запозиченого слова за допомогою морфем мови-реципієнта (Klajn, 1972: 77). Це типово явище для італійської мови, коли до англіцизмів, що закінчуються на приголосний додаються іменникові чи дієслівні закінчення (*sheriff – sheriffo, shilling – scellino, sterling – sterlina, wagon – vagone, stop – stoppare, film – filmare, click – cliccare*). Даний тип адаптації характерний передусім для дієслів, які за французьким зразком поповнюють ряди першої дієвідміни, сполучаючись із суфіксом *-are* (англ. *to lynch* → фр. *lyncher* → італ. *linciare*; англ. *to drag* → фр. *draguer* → італ. *dragare*).

Що стосується прикметників, то для них повна формальна адаптація можлива лише за умови, якщо англійське закінчення уже схоже на відповідне італійське (англ. *ancestral* → італ. *ancestrale*, англ. *industrial* → італ. *industriale*). Те ж саме стосується і тих небагатьох іменників, які формально повністю адаптувалися (англ. *atoll* → італ. *atollo*; англ. *truism* → італ. *truismo*).

Цікавим фактом є те, що останнім часом значно підвищилась словотвірна продуктивність суфіксу *-zione*, який вживається для утворення запозичень-кальок англійських слів, що закінчуються на *-tion* (англ. *ventilation* → італ. *ventilazione*; англ. *urbanization* → італ. *urbanizzazione*).

І нарешті найбільш поширена **дериваційна адаптація** полягає в утворенні похідних слів від запозичень за допомогою словотвірних моделей мови-реципієнта (Klajn, 1972: 85). Слід зазначити, що саме наявність дериватів є найвагомішою ознакою успішної асиміляції запозичення в мові, що приймає. Одним із найкращих прикладів цього процесу є англіцизм *film*, на основі якого в італійській мові зареєстровано більше десяти похідних слів (*telefilm, filmare, filmina, filmissimo, filmista, filmistico, filmografia, filmologia, filmopoli, filmoteca, fonofilm, passafilm*).

На початковому етапі освоєння іншомовний неологізм не має дериваційного потенціалу, оскільки він є плодом оказіональної авторської креативності, коли мовець свідомо використовує ресурси чужої мови для досягнення певного комунікативного ефекту. Креативність як перша стадія включення іншомовного елемента у мовну систему – це явище поодиноке та індивідуальне.

Але з часом, коли такі авторські запозичення-неологізми підхоплюються іншими мовцями, починають циркулювати у різних контекстах, їх словотворча сила зростає, і тоді можна говорити про продуктивність, в результаті якої з'являються нові мовні одиниці.

Джерелом та носієм дериваційних можливостей запозичення може виступати як ціле слово так і його словотвірні елементи: коренева та афіксальна морфема. Показником дериваційного потенціалу іншомовного слова є фіксація у словниках мови-реципієнта однокоренових слів, за якими можна встановити його словотвірну структуру. Афікси, або форманти, у поєднанні із продуктивною основою здатні виражати значення похідного від запозичення слова.

Візьмемо як приклад ряд зафіксованих в італійському словнику однокоренових слів: *computer* – «комп'ютер», *computerese* – «комп'ютерний сленг», *computeriale* – «комп'ютерний», *computerino* – «дитячий комп'ютер», *computeristico* – «комп'ютерний (про науку)», *computerizzabile* – «той, що піддається комп'ютеризації», *computerizzare* – «комп'ютеризувати», *computerizzato* – «комп'ютеризований», *computerizzazione* – «комп'ютеризація» (Devoto-Oli, 2023). Елементи даного словотвірного гнізда відносяться до різних граматичних категорій, що дозволяє легко виділити зв'язану кореневу морфему *computer* – і продуктивні афіксальні морфемі: *-ese, -iale, -istico* (прикметникові); *-are, -izzare* (дієслівні); *-izzato* (дієприкметниковий); *-ino, -izzazione* (іменникові).

Як бачимо, даний англіцизм виявився надзвичайно продуктивним в італійській мові, проте це скоріше виняток, а не правило, оскільки зазвичай запозичення мають доволі розмиту словотвірну структуру через відсутність внутрішніх мотиваційних зв'язків. Це означає, що італійці не прослідковують етимологічної логіки цих слів і не завжди можуть вичленили їх морфемі, що значно знижує їх здатність до утворення дериватів.

У електронному словнику англіцизмів *Alternative Agli Anglicismi* серед майже 4000 запозичень 140 помічені грифом «*prolifici*», тобто ті, що утворюють похідні слова, які автор, А. Дзоппетті, називає гібридними дериватами, оскільки для них характерне поєднання англійського кореня та італійських афіксів (Zoppetti, 2019). Деякі з цих слів мають лише один дериват (*fashion – fashionista*), інші утворюють цілі словотвірні гнізда (*link – linkare, linkabile, linkografia, linkabilità*), у деяких уже стабілізувалося написання та вимова (*sponsorizzare*), а інші перебувають на стадії варіативності (*folkloristico – folcloristico*), приблизно дві третини із них – іменники або прикметники (*babysitteraggio, hobbistica, rockettaro, shakerato, toasteria*), решта – дієслова (*backuppare, googlare, whatsappare, zoomare*).

Чимало таких слів-креолів зустрічається у жаргонних говірках підлітків у їхніх розмовах на тему відеоігор (*doggiare* від англ. *dodge, droppagli* від *drop, shieldini* від *shield, killare* від *kill*). Як вважає А. Дзоппетті, виникають такі слова-гібриди через те, що користувачі відмінюють англійські слова з інтерфейсу програм та ігор на італійський манер (Zoppetti, 2019). Учений наводить приклад слова *camperone*, яке отримало італійський підсилювальний суфікс *-one* і означає «снайпера», який у грі підписаний англійським словом *camper*. Від цієї ж основи пішло і дієслово *camperare*, що має ситуативне значення «влаштуватися у безпечному місці для того, щоб стріляти перед собою» (Zoppetti, 2019). Інший неологізм *skippare* з'явився завдяки опції *skip* (англ. «пропустити»), що дозволяє пропустити рекламу при перегляді відео в Інтернеті. А останнім часом стало популярним дієслово *zoomare*, що означає «проводити відео конференцію через програму Zoom».

Звернемо увагу, що такі гібридні новоутворення з'являються не тільки в Інтернет дискурсі, але й у сфері працевлаштування (*skillato, brieffare, brandizzare*), у спорті (*waterpolista, dribblare*), в музиці (*jazzista, rockettaro*) тощо. Їх можна назвати напіваадаптованими формами англіцизмів. Деякі з них, як наприклад *filmare*, ідеально вписуються у фонетико-морфологічну систему італійської мови, тому можна вважати їх уже повністю асимільованими запозиченнями, які нагадують про своє англійське походження лише у ході етимологічного аналізу. Те ж саме стосується й слів, які зазнали графічної (*stocchista* від англ. *stock*) чи фонетичної асиміляції (*customizzare* [kustomid'dzare] від англ. *custom* ['kʌstəm]). І навпаки, такі слова як *speakerare* виглядають як чужорідне тіло в італійській фонографічній системі, тому у них вкрай малий шанс укорінитися в мові.

Для реалізації словотвірних можливостей іншомовного слова мають значення не лише особливості його морфологічної структури і граматичне освоєння, але й те, наскільки часто воно вживається. Потрапляючи у фокус соціальної уваги через засоби масової інформації деякі нові запозичення можуть утворювати деривати набагато активніше ніж структурно схожі але менш популярні іншомовні слова. Наприклад, англіцизм *shock* в процесі освоєння і частого вживання у пресі утворило два деривати – дієслово *shoccare*

і дієприкметник *shoccante*, а схожий за формою вузькоспеціалізований комп'ютерний термін *clock* не має похідних в італійській мові.

Фактор комунікативної актуальності запозичення може переважати над фактором граматичного освоєння, особливо це стосується випадків, коли такий елемент набуває властивостей словотвірної морфеми. Тут варто згадати приклад слова *baby*, за допомогою якого в італійській мові було створено цілий ряд псевдоангліцизмів (*baby pensionato, baby parking, baby killer, baby gang, baby calciatore, baby-ladro, babydelinquenza, baby-divo, baby-modella, baby-accantone, babyconsumatore, baby criminalità, baby soldato, baby-discoteca, baby fenomeno* тощо). Цікаво, що *baby* комбінується не лише з італійськими основами, але й з іншими англіцизмами (*baby-doll, baby boom, baby bonus, baby talk*), і взагалі це слово-морфема живе своїм життям і часто продукує такі макаронічні неологізми, яких не розуміють навіть носії англійської мови.

Функцію словотвірної частки виконує ще один англіцизм – *killer*, який поступово витісняє зі шпальт газет італійський синонім *assassino* і вже породив цілу низку гібридних виразів (*sassi killer, zanzare killer, squalo killer, cellule killer, batterio killer*).

Так само і основа *cyber* стала генеруючим елементом цілого словотвірного гнізда *cyberbullismo, cybercriminale, cybercrimine, cyberguerra, cybernauta, cyberreato, cybersesso, cybersicurezza, cyberspazio, cyberterrorismo, cyberterrorista*.

Окремої уваги заслуговує приклад англійського слова *food*, яке у вісімдесятих роках ХХ ст. потрапило в італійську мову у складі словосполучення *fast food*. У версії словника Девото-Олі 1990 р. був лише один приклад його вживання, але сьогодні *food* є знаковим словом для цілого сектору харчової промисловості (Devoto-Oli, 1990 :327). За тридцять років італійську мову збагатили ще дванадцять подібних лем (*non food, food corner, junk food, trash food, slow food, pet food, street food, finger food, comfort food, food design, food delivery, food blogger*) (Devoto-Oli, 2023). Серед цього ряду неологізмів є не лише прямі запозичення, але й утворені уже італійськими мовцями псевдоангліцизми шляхом виокремлення та застосування частки *food*, яка у даному випадку функціонує як словотворча морфема.

Антоніо Дзоппетті вважає, що змішаний тип адаптації запозичень характерний лише для англіцизмів, і що у випадку з французькими чи німецькими запозиченнями такого явища не спостерігалось (Zoppetti, 2019). Цьому сприяє лаконічність та виразність деяких англійських основ, які стають для мовців джерелом матеріалу для утворення неологізмів за аналогією або відкривають дорогу для споріднених запозичень. Так, слідом за *babysitter* в італійську мову ввійшли терміни з одного семантичного ряду: *dog sitter, cat sitter, pet sitter*. А після успішної інтеграції поняття *free lance*, перший його елемент отримав зелене світло і притягнув за собою цілий ряд неологізмів-запозичень: *free press, carbon free, fat free, cruelty-free, gluten-free, smoke-free, plastic free*.

Ще одним свідченням впливу англійської мови на італійську є так звані псевдоангліцизми, що завдячують своїй появі тим мовцям, які мають певний рівень володіння англійською мовою і можуть більш-менш вільно оперувати її елементами, але часто неправильно їх інтерпретуючи, утворюють від них неологізми, які не мають аналогів у мові-донорі.

За визначенням, що дається в італійській електронній енциклопедії TRECCANI **псевдоангліцизмом** називається слово чи вираз, який містить елементи англійського походження, або які здаються такими, але насправді в англійській мові не існують; або так ще називають лексему, яка хоч і існує в англійській мові, але має в ній інше значення (Treccani. Pseudoanglicismo). Контактуючи з подібними термінами носії англійської мови їх зазвичай не розуміють, не зважаючи на те, що переважна більшість італійців, особливо з низькою компетенцією в іноземних мовах, переконані у англійському походженні цих слів. Однією з причин цього явища може бути запозичення відповідних понять та термінів не напряму з англійської мови, а через контакти з іншими культурами.

Псевдоангліцизми виникають внаслідок неправильної інтерпретації структури чи значення іншомовного слова. У ході дослідження ми виявили три способи творення псевдоангліцизмів:

- 1) усічення;
- 2) семантична заміна (метонімія);
- 3) морфологічна композиція.

Усічення – це механізм утворення псевдоангліцизмів шляхом скорочення складних виразів до одного елемента: *social* від *social network, basket* від *basketball, push-up* від *push-up bra, discount* від *discount store, water* від *water closet* тощо. Причина таких скорочень полягає у прагненні мовців до економії мовленнєвих зусиль. Бо якщо в англійській мові кожен із компонентів окремо може бути полісемічним, і лише у певному поєднанні вони означають конкретне поняття, то у мові-реципієнті запозичення зазвичай є моносемічним, тому немає необхідності вживати всю конструкцію, достатньо одного елемента, щоб викликати у співбесідника відповідний асоціативний зв'язок.

Візьмемо, наприклад, медійний термін *reality show*, який італійці скорочують до одного слова *reality*, пре-красно розуміючи, що йдеться про конкретний жанр телепередачі. Але такі скорочені версії є недостатньо зрозумілими для англійськомовних людей, тому що для них вони мають узагальнене значення і конкретно не називають поняття чи предмет. Так, середньостатистичний американець, почувши слово *reality* обирає серед наступних варіантів: «дійсність»; «істина»; «життя»; «суть»; «факт», і лише у комбінації зі словом *show* у нього складається цілісна картина даного поняття.

За принципом **семантичної заміни** був утворений один із найвідоміших інтернаціональних псевдоангліцизмів – слово *smoking*, що в багатьох мовах окрім англійської має значення «чоловічий вечірній жакет».

В англomовній культурі цей предмет одягу називають *tuxedo* або *dinner-suit*, а *smoking* має відношення лише до дієслова *to smoke* – «палити». Ймовірно цей термін увійшов до італійської ще в XIX ст. як скорочене поняття *smoking-jacket* – «жакет, що вдягали перед виходом на перекур». Тобто тут має місце асоціативна заміна та усічення одночасно.

Інший термін *footing* – «спортивна хода» був запозичений за посередництва французької і має вигляд типового англiцизму, хоча в англійській мові відповідне поняття виражене словом *jogging*, а *footing* означає «основа, опора». Оскільки йдеться про різновид спортивного бігу, що виконується повною стопою, то походження даного псевдоанглiцизму можна пояснити метонімічним переносом від слова *foot* – «стопа». Варто згадати, що в останні десятиліття повторне запозичення *jogging* тепер уже напряму з англійської мови активно витісняє *footing* зі словникового запасу італійської мови.

Ще один класичний приклад псевдоанглiцизму – слово *autogrill*, що є поєднанням двох англійських основ *auto* «автомобіль» та *grill* «гриль; смажити». В італійській мові *autogrill* означає «місце для відпочинку автомобілістів, що знаходиться біля станцій техобслуговування транспорту». Це була комерційна назва першої мережі придорожніх ресторанів компанії *Pavesi*, які були дуже популярні в Італії у 50-х роках XX ст. (*Zanichelli Dizionario*). Відтоді всі подібні ресторани внаслідок метонімічної заміни стали називатися *autogrill*. В англійській мові цьому поняттю відповідають вирази: *service station*, *rest stop*, *motorway service area*, *motorway restaurant*.

Третій принцип утворення псевдоанглiцизмів має морфологічну природу і включає афіксальний спосіб творення та основоскладання. Наприклад, складне слово *taxi-girl* сформоване із двох англійських елементів і означає «професійна партнерка по танцям для клієнтів танцювального залу, що працює за гроші». В англійській мові є схоже поняття, але позначається воно словом *taxi-dancer*.

Інший приклад, словосполучення *smart working*, що утворилося сполученням двох англійських слів – прикметника *smart* та герундія від дієслова *work*. В італійській мові *smart working* означає «дистанційна робота», в англійській таке поєднання відсутнє, але при контакті воно могло б сприйматися як «розумова робота» на противагу поняттю «фізична праця». В тому ж контексті, в якому його вживають італійці, англomовна людина скористалася б виразом *home working*.

Наведемо приклади ще кількох псевдоанглiцизмів, знайдених нами під час дослідження даної теми, деякі з яких є інтернаціоналізмами:

– *Autostop* – походить від англ. *auto* «автомобіль» та *stop* «зупиняти», означає «спосіб пересування, коли пасажир зупиняє попутні машини і таким чином добирається до потрібного місця». В англійській цьому поняттю відповідає слово *hitch-hiking*.

– *Bancomat* – ймовірно від *banc(a)omat(ica)* – «електронна система, яка дозволяє клієнтам банку отримувати готівку у спеціальних автоматичних апаратах / магнітна карта, яка надає доступ до такої системи». Англійський відповідник – *ATM* (*automatic teller machine*).

– *Beauty case* (або *beauty*) – поєднання англійських слів *beauty* «краса» і *case* «валіза». Означає «маленька сумочка у формі валізи, в яку складають предмети догляду та косметики, необхідні для макіяжу». Англійський відповідник – *vanity case*.

– *Camping* – від *to camp* «розбивати табір». Значення в італійській мові – «місце стоянки з наметами». Англійський варіант – *camp ground*, *campsite*.

– *Flipper* – в італійській мові це «тип гри, в якій гравець набирає бали, маніпулюючи одним або кількома металевими кульками на ігровому полі під склом за допомогою лапок (фліперів – англ. *flippers*)». В англосаксонських країнах ця гра називається *pinball*.

– *Lifting* – буквальний переклад з англ. «підняття», в італійській означає «хірургічне усунення зморшок лица та шиї шляхом підтягнення шкіри». В англійській – *facelift*.

– *Peeling* – від англ. *to peel* «чистити від шкірки». В італійській мові означає «процедура зняття поверхневих шарів шкіри обличчя за допомогою спеціальних кремів; поглиблене очищення шкіри обличчя». В англійській – *chemical peel*.

– *Slip* – від англ. *to slip* «ковзати». Значення в італійській мові – «прилягаючі жіночі труси чи плавки зменшених розмірів». Англійські відповідники – *underpants*, *panties*, *briefs*, *trunks*, *knickers*.

– *Telefilm* – складне слово із компонентами *tele* та *film*. В італійській означає «фільм, часто із декількох серій, задуманий та реалізований спеціально для телебачення». В англійській – *TV series*.

– *Ticket* – від англ. *ticket* «білет, квитанція». В італійській – «квота, що дає право на медичну допомогу та отримання деяких ліків». В англійській – *fee for medical visit*.

– *Videoclip* – від англійських компонентів *video* «відео» та *clip* «ролик». В італійській – «коротке відео з яскравими образами, що супроводжує виконання музичного твору, має на меті рекламу виконавця». Англійський відповідник – *music video*, *promo*.

Отже, як бачимо, псевдоанглiцизми є продуктом творчої інтерпретації та нових комбінацій англomовного лексичного матеріалу у мові-реципієнті незалежно від мови-донора. Фактично йдеться про неологізми, що виконують дві функції: заповнюють лексичні прогалини у мові і забезпечують її експресивними і прагматично навантаженими термінами, які є привабливими для мовців через їх незвичну іншомовну форму. Як і всі інші мовні явища псевдоанглiцизми проходять перевірку часом. Інколи вони втрачають актуальність і відходять у небуття, але переважна їх більшість активно використовується і в подальшому фіксується у словниках, збагачуючи мову і стаючи неодмінною її частиною.

Висновки. Підсумовуючи вищесказане можемо стверджувати, що морфологічна адаптація є тим етапом, без якого неможливе подальше проникнення англіцизмів вглиб системи італійської мови, оскільки без належного граматичного оформлення та переосмислення їх внутрішньої структури вони не зможуть побудувати зв'язки із автохтонними словами і залишаться поза увагою мовців. Лише пройшовши етап морфологічного освоення, іншомовне слово вступає у продуктивну взаємодію із словотвірними елементами італійської мови і приймає участь в утворенні дериватів.

Як ми змогли переконатися, словотвірна активність англіцизмів в італійській мові не має прецедентів і жодним чином не може бути порівняна з історичним впливом французької мови, що мав місце у попередні століття. Ми стаємо свідками появи цілої мережі англіцизмів та похідних від них слів, які дуже швидко розповсюджуються, призводячи до органічних змін у лексичному складі італійської мови.

Список використаних джерел:

1. Klajn I. *Influssi inglesi nella lingua italiana*. Firenze, 1972. 212 p.
2. Zoppetti A. L'inglese nell'italiano: espansione per ibridazione. *Treccani Enciclopedia italiana*: веб-сайт. 2019. URL : https://www.treccani.it/magazine/lingua_italiana/articoli/scritto_e_parlato/ibridazione.html (дата звернення 22.03.2023).
3. Anglicismi prolifici. *Il Dizionario delle alternative agli anglicismi*: веб-сайт. URL : <https://aaa.italofonia.info/categorie/analisi-comparazioni/anglicismi-prolifici/> (Дата звернення 23.03.2023).
4. Thornton Anna M. L'assegnazione del genere in italiano. *Actas del XXIII Congresso Internazionale di linguistica*. 2003. Pp. 1–15. URL : https://www.academia.edu/1387096/Lassegnazione_del_genere_in_italiano (дата звернення 29.03.2023).
5. Greville G. Corbet. *Gender*. Cambridge UP, 2003. P. 263. URL : <https://books.google.sc/books?id=bRxxQgAACAAJ&printsec=copyright#v=onepage&q&f=false> (дата звернення 29.03.2023).
6. G. Devoto, G. C. Oli. *Il dizionario della lingua italiana*. Milano: Mondadori, 1990. P. 2164.
7. Nuovo Devoto Oli / G. Devoto e altri. 2023. Versione digitale. (Електронний додаток).
8. Pseudoanglicismo. *Treccani Enciclopedia italiana*: веб-сайт. URL: https://www.treccani.it/vocabolario/pseudoanglicismo_%28Neologismi%29/#:~:text=s%20.,lingua%20ha%20un%20significato%20differente. (дата звернення 25.04.2023).
9. Le parole straniere più... strane. Alla scoperta degli pseudoanglicismi. *Zanichelli Dizionari più*: веб-сайт. URL: <https://www.dizionario.zanichelli.it/cultura-e-attualita/linguista-errante/le-parole-straniere-piu-strane-alla-scoperta-degli-pseudoanglicismi/> (дата звернення 27.04.2023).
10. Panoramica europea della fitness di bambini e adolescenti. *FitBack*: веб-сайт. URL: <https://www.fitbackeurope.eu/en-us/fitness-map> (дата звернення 23.10.2023).
11. Scoprite il ciclismo reinventato a colori. *Matrix*: веб-сайт. URL: <https://www.matrixfitness.com/ch/ita> (дата звернення 23.10.2023).

References:

1. Klajn I. (1972) *English influences in the Italian language*. L. S. Olschki.
2. Treccani. (n.d.). English in the Italian: expansion by hybridization. In *Treccani Italian Encyclopedia*. Retrived March 22, 2023 from: https://www.treccani.it/magazine/lingua_italiana/articoli/scritto_e_parlato/ibridazione.html
3. Alternative to Anglicisms. (n.d.). Prolific anglicisms. In *Dictionary of alternative to anglicisms*. Retrived March 23, 2023 from: <https://aaa.italofonia.info/categorie/analisi-comparazioni/anglicismi-prolifici/>
4. Thornton A. M. (2003). Assignment of the genre in Italian. *Actas of the XXIII International Congress of Linguistics*. 1–15. https://www.academia.edu/1387096/Lassegnazione_del_genere_in_italiano.
5. Greville G. Corbet. (2003). *Gender*. Cambridge UP. <https://books.google.sc/books?id=bRxxQgAACAAJ&printsec=copyright#v=onepage&q&f=false>.
6. Devoto Oli. (1990). In *Dictionary of Italian language*. (p. 2164).
7. Nuovo Devoto Oli. (2023). In *Dictionary of Italian language*. Digital version (application).
8. Treccani. (n.d.). Pseudoanglicism. In *Treccani Italian Encyclopedia*. Retrived April 25, 2023 from: https://www.treccani.it/vocabolario/pseudoanglicismo_%28Neologismi%29/#:~:text=s%20.,lingua%20ha%20un%20significato%20differente.
9. Zanichelli. (n.d.). The strangest foreign words. Discovering pseudo-Anglicisms. In *Zanichelli Dictionary*. Retrived April 27, 2023 from: <https://www.dizionario.zanichelli.it/cultura-e-attualita/linguista-errante/le-parole-straniere-piu-strane-alla-scoperta-degli-pseudoanglicismi/>
10. FitBack. *European overview of children's and teenagers' fitness*. Retrieved October 23, 2023, from <https://www.fitbackeurope.eu/en-us/fitness-map>
11. Matrix. *Discover cycling reinvented in color*. Retrieved October 23, 2023, from <https://www.matrixfitness.com/ch/ita>